

Genevra citad svizra dapi 1814

Da la «préfecture» franzosa al giuven chantun republican

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ L'emprim di da zercladur ha Genevra commemorà festivamain l'arivada da las bartgas militaras da Friburg e Soloturn al «Port Noir» da la citad avant precis 200 onns. Ma tge muntava lezza demonstraziun da dus chantuns svizzers?

Genevra, dapi 1798 «préfecture» dal «département du Léman», era occupada dapi 1813 d'in'armada austriaca manada da general Ferdinand cont da Bubna e Littitz (1768–1825). Burgais da la citad han institui immediat ina regenza provisorica che ha proclamà la restauraziun da la republica genevrina d'avant 1798. Ils 30 da matg 1814 han ils alliads firmà l'emprim patg da Paris cun retg Ludovic XVIII da Frantscha (1755–1824): «Il text menziunava Genevra sco ina republica 'qui fera partie de la Suisse'» (1). Ins n'aveva betg emblidà las guerras senza fin da Napoleun (1769–1821): «Las pussanzas victoriosas levàn impedir ina nova expansiun da la Frantscha. Per rinforzar la Svizra hani patratg da la dar Genevra per serrar l'access al lai (...). L'elita da la citad ha acceptà lur patratg per impedir il return da la Frantscha. Ins manegiava che la citad stoppia s'unir cun in stadi pli vast» (2). La regenza provisorica «era vegnida legitima grazia ad ina petiziun firmada da 6000 persunas; ella ha pia elavurà ina constituziun» (3). Lur èsi i svelto: «Ils 12

da settember 1814, suenter ina lunga procedura da consultaziun, ha la Dieta svizra ratifitgà l'adesiun da Genevra sco chantun svizzer (...). Il patg dals 20 da november 1815 l'ha dà Bellevue, Collex, Bossy, Meyrin, Pregny, le Grand-Saconnex, Vernier et Versoix. Lezza modesta annexiun (43,9 km² e 3350 ol-

mas) ha collià il chantun cun [il chantun Vad, pia cun] la Svizra tras in corridor stretg (...). Las tractativas da Turin, dals 17 da schaner als 16 da mars 1816) han cumpletà la furmazion dal chantun (...) cun vischnancas savoiardas, (...) numnadamain 108,8 km² e 12 700 olmas» (4).

La gruppas da populaziun

Las vischnancas annectadas («communes réunies») eran catolicas: «Genevra dumbrava oramai passa 12 000 catolics. I deva ina separaziun clera tranter ils vegls Genevrins reformads, colliads d'ina ferma solidaritad confessiunala, (...) e la minoritad catolica, pli paupra

e main scolada (...). Las duas cuminanzas s'ignoravan tranter pèr (...). Ils catolics avevan in spiritual cumbatent, plevon Jean-François Vuarin; (...) lez admoniva, senza vegnir stanchel, cunter 'la fusiun da las crettas religiusas, la pli gronda calamitad' (...). Sut insistenza da la regenza genevrina ha papa Pius VII acceptà (...) d'unir las pravendas da las vischnancas annectadas cun la diocesa da Losanna (...). Il moviment da resvegli (...) ha dà a Genevra in protestantissem engaschè en ovras caritativas, antecessuras da las instituziuns umanitaras ed internaziunales da la Genevra d'oz» (5). L'immigraziun cunzunt savoiarda ha midà plaun a plaun la cumposiziun da la populaziun genevrina. Il 1860 dumbrava il chantun 40 069 reformads e 42 099 catolics, 40 926 Genevrins, 13 200 Confederads e 28 750 esters. Cun 462 848 olmas il 2012 è Genevra il 6avel chantun svizzer suenter Turitg, Berna, il Vad, l'Argovia e S. Gagl.

Avant in'emna ha Genevra commemorà l'arivada da las bartgas militaras da Friburg e Soloturn al «Port Noir» da la citad avant precis 200 onns.

KEYSTONE

1. Paul Guichonnet e Paul Waeber en: Paul Guichonnet (ed.), Histoire de Genève. Toulouse (Privat, 1974) p. 277.
2. Irène Hermann en: «Le Courrier», Genevra, 31 da matg 2014, p. 3.
3. Irène Hermann en: Fondazione Dizionario storico della Svizzera (DSS), tom 5. Lucarn (Armando Dadò, ISBN-10 88-8281-200-6) 2006, p. 504, chavazzin «Genevra (cantone)».
4. Paul Guichonnet (sco nota 1), pp. 278, 281 e 284.
5. Paul Guichonnet (sco nota 1), pp. 292–293.